فصلنامه رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

اثربخشی آموزش‌های مبتنی بر درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب تربیتی و اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر

فرشته رزمجو[1]

چکیده

هدف از پژوهش حاضر اثربخشی آموزش‌های مبتنی بر درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب تربیتی و اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر است. تفکر جریانی است که طی آن معلومات خود را به نحوی مناسب در کنار هم قرار می‌دهیم تا بتوانیم به یک نتیجه‌ی جدید برسیم. به‌عبارت‌دیگر تفکر ما را به بررسی عمیق امور وامی‌دارد تا از آن‌ها نتیجه مطلوب و معقول به دست آوریم روش پژوهش شبه آزمایشی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر با حجم ٤٢٠٠ نفر تشکیل می‌دهند. حجم نمونه این پژوهش شامل ٤٠ نفر می‌باشد که از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به دست آمد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه یادگیری آداب اجتماعی وایتزمن (۱۹۹۰) می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که آموزش درس تفکر و پژوهش موجب ارتقاء یادگیری آداب همکاری با دیگران در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه می‌شود. آموزش درس تفکر و پژوهش موجب بهبود یادگیری آداب احترام به دیگران در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه می‌شود. آموزش درس تفکر و پژوهش موجب ارتقاء یادگیری مسئولیت‌پذیری در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه می‌شود

واژگان کلیدی: درس تفکر و پژوهش، یادگیری آداب تربتی و اجتماعی، دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی مدارس بوشهر.

[1] دبیر مقطع متوسطه آموزش‌وپرورش بندر ریگ (نویسنده مسئول)

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

مقدمه

روزگاری که ما در آن به سر می‌بریم به عصر انفجار اطلاعات، شهرت یافته است. به دنبال پیشرفت‌های عظیمی که در تمامی عرصه‌ها به وجود آمده، روش‌های تحقیق و پژوهش نیز متحول و کامل شده‌اند. حتی می‌توان گفت روزگار فعلی، عصر ظهور روش‌های نوین در عرصه‌ی تحقیق و پژوهش است. ابزارها و وسایل پیشرفته به‌خصوص کامپیوترهای نوین پا به عرصه‌ی ظهور گذاشته‌اند و درنتیجه تغییراتی جدی و اساسی بسیاری از دانش‌ها و کیفیت مطالعه و تحقیق در هر یک از آن‌ها پدید آورده‌اند، بدین ترتیب متدها و روش‌های تحقیق دچار تحولات چشم‌گیری شده است. برای انجام تحقیق و پژوهش در عصر انفجار اطلاعات بهروش‌ها، ابزار و امکانات نوینی نیازمندیم. باید اعتراف کرد که یکی از عوامل پیشرفت کشورهای پیشرفته‌ی دنیا، بازنگری جدی در پیدایش و کاربرد ابزار و روش‌های تحقیقاتی است. (گارسیا ۲۰۱۳)

آموزش زیربنای اصلی پیشرفت‌های علمی و تکنولوژیکی در جهان امروزی محسوب می‌شود .تمدنی که بشر امروزی به وجود آن افتخار می‌کند، در حقیقت نتیجه انباشت تجربه‌ها و انتقال آن از راه آموزش از نسلی به نسل دیگر است و کشوری که نتوانسته باشد ویژگی‌های لازم یک جامعه علمی را به دست آورد، علت اصلی را باید در نظام آموزشی خویش جستجو کند و با رفع موانع و مشکلات موجود در جامعه به‌طورقطع ، خواهد توانست به پیشرفت‌های فراوان در همه زمینه‌ها دست یابد .

ازآنجاکه در هر نظام آموزشی، پیشرفت تحصیلی به‌عنوان مهم‌ترین شاخص توفیق فعالیت‌های علمی و آموزشی محسوب می‌شود، بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان از اهمیت خاصی نزد پژوهشگران علوم تربیتی و روانشناسی برخوردار است. (ملکی ۱۳۸٤) یکی از نکات اساسی در آموزش این است که فراگیران بیاموزند چطور یاد بگیرند، چطور به خاطر بسپارند و چگونه مسئله حل کنند. به‌علاوه فراگیران باید مؤثرترین روش‌ها و راهبردهای یادگیری را بدانند.(سعید و مهرابی ۱۳۹۲)

آداب اجتماعی به کاربرد و رعایت عادات و عرف در بعد مادی آن نظر دارند. در این مضمون مستقیماً وجدان افرادی که آیین‌ها و آداب اجتماعی را به انجام می‌رسانند موردنظر قرار نمی‌گیرد، هرچند که از این بعد نیز به‌طور کامل غفلت نمی‌شود. آداب اجتماعی، آداب‌ورسوم و تشریفاتی هستند که جامعه در روابط اجتماعی تجویز می‌کند. آداب اجتماعی، برخی به‌جامانده از سنت‌ها و برخی ناشی از تجدد و انتقال فرهنگی است (بارانی، ۱۳۸۹).

اهمیت تفکر و تعقل در زندگی انسان تا بدان جاست که از آن به‌عنوان وجه تمایز اصلی آدمی و سایر موجودات نام می‌برند. درواقع آنچه انسان را از سایر جانداران متمایز می‌سازد توانائی شگرف قدرت تفکر و تعقل اوست. تفکر جریانی است که طی آن معلومات خود را به نحوی مناسب در کنار هم قرار می‌دهیم تا بتوانیم به یک نتیجه‌ی جدید برسیم. به‌عبارت‌دیگر تفکر ما را به بررسی عمیق امور وامی‌دارد تا از آن‌ها نتیجه مطلوب و معقول به دست آوریم. تفکر را فعالیت جهت‌دار ذهن برای حل مسئله نیز می‌گویند این‌که تفکر چگونه رخ می‌دهد و پیامدهای آن برای هر فرد چیست، همواره موردتوجه بسیاری از افراد بوده است و در مورد آن تعابیر و تفاسیر گوناگونی ارائه‌شده است. ازنظر پیاژه، تفکر برای تعادل یابی ذهنی است. اگر فرد در برخورد با موقعیتی تازه نتواند با آن درست برخورد کند تعادلش به هم می‌خورد. به همین دلیل فرد در مسیر تغییر ساختار شناختی خود حرکت می‌کند تا تعادل خود را بازیابد.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

درواقع تفکر محصول تلاقی بین دانایی و جهالت است جایی که عدم تعادل صورت می‌گیرد. برآیند تفکر و تعادل یابی شناختی، ایجاد رضایت و آرامش و هم‌چنین گسترش دانایی برای فرد خواهد بود. اصولاً نظریه رشد شناختی پیاژه مبتنی بر ماهیت تفکر است که با توجه به آن می‌توانیم تفکّر را به مدرسه ببریم (سلطانی، ۱۳۹۰).

آداب اجتماعی، ازجمله قواعد جدیدتر جامعه هستند که پایبندی به آن‌ها اساسی تلقی می‌شود. درواقع آن‌ها جنبه اجباری دارند و ضمانت اجرایی‌شان نیز بازتابه‌ای هیجانی فراتر از معمول دارد. در اینجا ارزش‌های اساسی مربوط به فرهنگ جامعه مطرح است و درستی و نادرستی، اخلاقی و غیراخلاقی بودن اعمال و اندیشه‌ها و احساسات در معرض داوری قرار می‌گیرد. اصول و قواعد شرعی و احکام مذهبی و دینی در همین قالب مطرح هستند که معمولاً تخطی از آن‌ها علاوه بر عقوبت اخروی متناسب با آن در بعضی جاها مشمول مجازات و تعزیرات شرعی و عرفی نیز می‌گردد. ادب در همه جامعه‌ها و بین تمامی امت‌ها و ملت‌ها و اقوام بوده و لازمه زندگی بشر به شمار می‌رود و در پسندیده بودن ادب، اختلافی در میان هیچ قومی از اقوام بشر نیست، فقط چیزی که هست تطبیق مصداق‌های ادب است که به اعتبار اختلاف اقوام و ملت‌های مختلف می‌باشد و این اختلاف ازلحاظ تشخیص‌کار نیک از بد است. چه‌بسا چیزهایی که در نزد ملّت و قومی، از آداب خوب بشمار رود و حال‌آنکه در نزد سایر اقوام ادب به‌حساب نیاید (کاظمی، ۱۳۹۲).

در همین راستا این پژوهش به بررسی اثربخشی آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر می‌پردازد. سؤال اصلی در این تحقیق به این صورت مطرح است که آیا آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب تربیتی و اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر مؤثر است؟

مبانی نظری

مفهوم تفکر[1]

تفکر یعنی اندیشیدن، نظر کردن و تأمل در چیزی، اندیشه و فکر و تعمق، اندیشه کردن، اندیشیدن و ... ذهن آدمی کارگاه تولید فکر است که از منبعی به نام ضمیر ناخودآگاه سرچشمه می‌گیرد. ضمیر ناخودآگاه نمی‌تواند خوب را از بد و درست را از غلط تشخیص دهد ولی چنان قدرتی دارد که اگر از آن غافل شویم می‌تواند سرنوشت ما را به دست گرفته و آن را به هرجایی که دوست دارد ببرد. در حقیقت نوع و کیفیت افکار و اندیشه آدمی سازنده نوع و کیفیت زندگی اوست، اندیشه زیبا و مثبت می‌تواند بهشتی در زندگی انسان بسازد، چنانکه اندیشه منفی و یاس آور می‌تواند جهنمی در زندگی او خلق کند. انسان‌ها همان خواهند شد که در اندیشه آن‌اند، بنابراین آینده هر کس درگرو چگونگی نگرش او به زندگی است. موفق‌ترین انسان‌ها کسانی هستند که توانسته‌اند در ذهن خود اندیشه‌های مثبت داشته باشند؛ آنان که می‌پندارند قادر نیستند، درواقع مثبت نگری را کنار گذاشته و در جنبه‌های منفی وقایع تمرکز کرده‌اند. خانواده‌ها کانون یادگیری چگونه اندیشیدن و چگونه زیستن است. در خانواده مثبت اندیش اعضای خانواده خود را قادر و توانا می‌دانند و نگاهشان به دیگران آکنده از مهر و عاطفه است. چنین خانواده‌هایی قادر خواهند بود هر ناممکنی را به ممکن تبدیل کنند و توفیق و کامکاری را نصیب خودنمایند (زراعی، ۱۳۹۱).

1- Thinking

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

تفکر، شیوه‌ای از فکر کردن است که فرد را قادر می‌سازد نسبت به رفتارها، نگرش‌ها، احساس‌ها، علائق و استعدادهای خود و دیگران برداشت و تلقی مناسبی داشته باشد و با حفظ آرامش و خونسردی بهترین و عاقلانه‌ترین تصمیم را بگیرد. افکار مثبت، افکاری سازنده،انگیزه و انرژی‌بخش هستند که براثر تلقین، تکرار و تمرین به ذهن راه می‌یابد و باعث می‌شود ذهن و فکر مثبت شود. در این صورت کنترل فکر در اختیار ماست، درحالی‌که افکار منفی، افکاری بازدارنده و مخرب هستند و وقتی به ذهن راه یابند، تعمیم‌یافته و به‌سرعت تمام ذهن را اشغال می‌کنند. در این حالت ما در اختیار تفکرات منفی خود قرار داریم (کرمی آزاد، ۱۳۹۱).

به‌طور ساده، تفکر جریانی است که طی آن معلومات خود را به نحوی مناسب در کنار هم قرار می‌دهیم تا بتوانیم به یک نتیجه‌ی جدید برسیم. تفکر، عملی ذهنی است و زمانی مطرح می‌گردد که انسان با مسئله‌ای مواجه است و خواستار حل آن است. در این هنگام در ذهن، تلاشی برای حل مسئله آغاز می‌گردد که این تلاش ذهنی را، تفکر می‌نامند. فعالیت برای حل مسئله، از مراحلی تشکیل‌شده است که از تعریف مسئله به‌طور شفاف، روشن و ملموس، آغاز می‌گردد و با پیدا کردن راه‌حل‌هایی برای حل مسئله ادامه می‌یابد و با به‌کارگیری عملی بهترین راه‌حل و یافتن جواب نهایی به پایان می‌رسد. تعاریف دیگر «تفکر سازمان دادن و تجدید سازمان در یادگیری گذشته جهت استفاده در موقعیت فعلی است.» «تفکر فرایندی رمزی و درونی است که منجر به یک حوزه شناختی می‌گردد که نظام شناختی شخص متفکر را تغییر می‌دهد». «تفکر فرایندی است که از طریق آن‌یک بازنمایی ذهنی جدید به‌وسیله تبدیل اطلاعات و تعامل بین خصوصیات ذهنی، قضاوت، انتزاع، استدلال و حل مسئله ایجاد می‌گردد (سروقد، ۱۳۸۹).

مفهوم پژوهش

برای پژوهش تعاریف متعددی شده است. برخی آن را «مطالعه آگاهانه، برنامه‌ریزی‌شده و روشمند به هنگام رویارویی با مسئله‌ای پیچیده و مبهم به‌قصد ایجاد وضوح و رفع پیچیدگی و ابهام از آن مسئله» گفته‌اند.(طوسی، ۱۳۸٦). فعالیت‌های پژوهشی، اعمال و فعالیت‌های متعددی را شامل می‌شود از یک فعالیت ساده مانند مشاهده و یا مطالعه، که فردی عادی انجام می‌دهد تا یک فعالیت بسیار منسجم و عمیق علمی که یک دانشمند انجام می‌دهد. پژوهش دانش‌آموزی نوعی از تحقیق و پژوهش است که دانش‌آموز بتوانند در برخورد با یک موقعیت مُبهم و مسئله یا مشکل ، کاوشگرانه و هنرمندانه و پژوهشگرانِ دست به عمل و فعالیت بزنند؛ یعنی با روش خاص خود بتواند فرضیه بدهد (پاسخ‌ها و جواب‌های احتمالی و پیش‌نگری و مسئله را علت‌یابی نماید) اطلاعات را جمع‌آوری نماید و فرضیه‌های خود را آزمایش ، بررسی و تجزیه‌وتحلیل و درنهایت با نتیجه‌گیری ، دانش جدید و نوع ارائه ، موقعیتی، مُبهم را روشن و یا مسئله و مشکل موجود را رفع و یا اثری جدید خلق ، کشف و یا ابداع نماید ، یا نیازی را تأمین کند و یا دانش و یادگیری خود را در زمینه‌ای خاص توسعه بخشیده و پایداری آن را با دلایل مقبول افزایش دهد و این ویژگی و حالات در وجود او ثابت و استوار مانده و تداوم یابد را می‌توان پژوهش دانش‌آموزی تعریف کرد . پژوهش از دیدگاه دیویی[1] فرآیند اکتشاف و پژوهش ازجمله روش‌های فعال در آموزش و یادگیری محسوب می‌شوند و در بسیاری جهات به یکدیگر شباهت دارند (گای[2]، ۲۰۱۱).

اهمیت و جایگاه پژوهش محوری در دانش‌آموزان

1- Deyoi
2- Gay

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

نوع و سطح فعالیت‌های پژوهشی یکی از شاخص‌های اصلی توسعه و پیشرفت محسوب می‌شود. موفقیت در تمام فعالیت‌های مربوط به توسعه صنایع، کشاورزی، خدمات و... به‌گونه‌ای به گسترش فعالیت‌های پژوهشی بستگی دارد. درواقع پژوهش یکی از محورهای مهمی است که ضامن پیشرفت و توسعه پایدار در هر کشور به شمار می‌آید. اگر پژوهشی نشود، دانش بشری افزایش نخواهد یافت و دچار سکون و رکود خواهد شد. بدون انجام پژوهش امور آموزشی نیز از پویایی و نشاط لازم نیز برخوردار نخواهد بود. همه آنچه به‌عنوان پیشرفت علوم در دوره‌های گوناگون تاریخ می‌شناسیم، حاصل تلاش افرادی است که در کار خود رویکردی پژوهشی داشته‌اند و ذهن پرسشگرشان همواره محرکی برای فعالیت‌های پژوهشی آنان بوده است (قاسمی پویا، ۱۳۸۹)

در پژوهش باید از روش حل مسئله استفاده کنیم و باید نگاه ما به دانش‌آموزان امروز ما به‌عنوان اندیشمندان کوچکی باشد که آینده‌ای را برای کشورمان رقم می‌زنند. اگر رویکرد ما رویکردی آینده‌پژوهی باشد به‌تبع این تغییر و تحول در نظام آموزش عالی می‌تواند راهکارهای مناسبی را ارائه دهد . پژوهش سراهای دانش‌آموزی مراکز مکمل آموزشی هستند که در کنار فعالیت‌های آموزشی آموزش‌وپرورش از آغاز به کارکرده‌اند است و خوشبختانه دستاوردهای بسیار خوبی را در این امر کسب کرده‌اند ، در پژوهش سراها دانش‌آموزان علاقه‌مند می‌توانند ثبت اختراع ، مقاله و اجلاس‌های علمی داشته باشند . در هزاره سوم شناخت به فراشناخت تبدیل‌شده است و با توجه به‌سرعت تولید علم که هر ۳۳ روز یک‌بار انسان‌ها بی‌سواد و نیمه بی‌سواد و هر ٦٦ روز یک‌بار کاملاً بی‌سواد می‌شوند باید این تغییر را در فراشناخت خود ایجاد کنیم و خود را با تغییر و تحولات جامعه امروز همسو کنیم (افضل نیا، ۱۳۸۹)

عوامل مؤثر در رشد و تعالی پژوهش محوری

نظام آموزشی

یک نظام آموزشی متشکل از صاحب‌نظران و کارشناسان برنامه درسی است. که یکی از اهداف مهم آن‌ها تهیه برنامه درسی است که دانش‌آموزان را با تحقیق و پژوهش درگیر نماید. برای این مهم توجه به ۲ امر الزامی است و آن چیزی نیست به‌غیراز اهداف و نیازها در هر مقطع تحصیلی (مهرمحمدی، ۱۳۸۷).

مدارس

مدرسه مکان و محیطی است کمک‌کننده به شکوفایی یک جامعه. حضور افرادی چون مدیر و مشاور و برنامه ریزان خلاق و مسئول همه و همه می‌توانند موارد و ابزار موردنیاز جهت انجام تحقیقات را مهیا و مدرسه و دانش‌آموزان را به دنیای مدرن و روبه‌پیشرفت متصل و کمک به پرورش محققانی نماید که از همان سال‌های ابتدایی با این واژه آشنا می‌شوند (سودساواد[1]، ۲۰۱۲).

معلم

یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در رشد پژوهش در یک جامعه معلم می‌باشد چراکه او به‌عنوان کسی که در کلاس ساعت‌ها با کودکان به سر می‌برد باید بتواند با تدریسی خلاق و مبتکرانه و طرح سؤالاتی بحث‌برانگیز کلاس درس ۱ طرفه را به کلاسی ۲ سویه و چند سویه تبدیل کرده و در این راستا با آموزش روش درست پژوهش، قدرت حل مسئله و راه‌های درست کسب اطلاعات را به آن‌ها آموزش داده و در تمامی زمان تدریس به نیازهای شاگردان و

1- Soudsavad

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

اهداف آموزش توجه نماید. در کشورهای پیشرفته معلمان بعد از اتمام ساعت کاری خود دست به پژوهش و تحقیق می‌زنند و کشور مربوطه برای طرح‌های تحقیقاتی آن‌ها به آن‌ها حقوق و مزایا پرداخت می‌کند و به این صورت تمام سعی خود را می‌نماید تا به جذب معلمان محقق پرداخته و الگوی مناسب آموزشی برای دانش‌آموزان خود ایجاد نماید (سلطانی، ۱۳۹۰)

مفهوم شناسی یادگیری آداب اجتماعی[1]

اصطلاح آداب اجتماعی برای نشان دادن رفتارهایی که بر طبق عرف و عادت صورت می‌گیرند به کار می‌رود، لیکن آداب اجتماعی به کاربرد و رعایت عادات و عرف در بعد مادی آن نظر دارند. در این مضمون مستقیماً وجدان افرادی که آیین‌ها و آداب اجتماعی را به انجام می‌رسانند موردنظر قرار نمی‌گیرد؛ هرچند که از این بعد نیز به‌طور کامل غفلت نمی‌شود (شریعتمداری، ۱۳۸۹).

آداب اجتماعی نوعی عادت رفتاری است که در پی تکرار به وجود می‌آید، اما انسان‌ها در هنگام پیروی از این نوع هنجارها عموماً آگاهی ندارند و دلیل آن را نیز نمی‌دانند؛ درحالی‌که رسوم آن دسته از هنجارها هستند که مردم مدت بیشتری به آن عمل کرده و دلیل رفتار خود را با استدلالی توجیه‌کننده پاسخ می‌دهند. شیوه‌های قومی در مقایسه با آداب اجتماعی با شدت کمتری مورد تجویز است و اصول مطلق به شمار نمی‌رود. دایره عمل این مفهوم مربوط به یک قوم یا گروه خاص است و جنبه عمومیت کمتری در مقایسه با آداب اجتماعی دارند (مهدوی کنی، ۱۳۸٦).

آداب اجتماعی بر شکل‌گیری شخصیت اجتماعی تأثیرگذار است. شخصیت هر فرد از پدیده‌های فرهنگی بسیاری متأثر می‌گردد و تأثیر این پدیده‌ها به صورتی در عواطف و رفتار اجتماعی وی متجلی می‌گردد. هر فرد از آغاز کودکی همان شیوه‌هایی را برمی‌گزیند که فرهنگ جامعه او ایجاب می‌کند. انسان ناگزیر است خودمختاری سوابق زیستی خویش را با قیدوبندهای آداب‌ورسوم و خواست‌های فرهنگ جامعه خویش مهار کند تا بتواند به‌عنوان عضو سالم و موردقبول جمع در جامعه زندگی کند؛ زیرا هرگونه کج‌روی از هنجارهای فرهنگی مجازات را در پی دارد. درنتیجه انطباق انگیزه‌های روانی و سوابق زیستی فرد باارزش‌ها و معیارهای فرهنگی جامعه شخصیت وی شکل می‌گیرد. شخصیت متعادل وقتی حاصل می‌شود که کشش‌های شخص با انتظارات جمعی توافق می‌یابد. در طی تکوین شخصیت برحسب فرهنگی شخص به آن تعلق دارد بسیاری از امیال سرکوب می‌شود (شکوهی، ۱۳۸۷).

پیشینه تحقیق

خوشکام (۱٤۰۲) در پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش شیوه حل مسئله گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان آسیب‌دیده بینایی مرکز ابا بصیر اصفهان پرداخت. نتایج نشان داد که با استفاده از تحلیل کواریانس نشان داد که آموزش حل مسئله گروهی، در هر دو مرحله پس‌آزمون و پیگیری، بر مهارت‌های اجتماعی و زیر مقیاس‌های آن (جرئت مندی، همکاری، خودکنترلی و مسئولیت‌پذیری) مؤثر است، اما بر مشکلات رفتاری درون‌زاد در دو مرحله پس‌آزمون و پیگیری تأثیری ندارد.

نادی (۱٤۰۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش مؤلفه‌های تفکر انتقادی، حل مسئله و فراشناخت بر یادگیری خود راهبر در دانشجویان پرداخت. گروه آزمایش در زمینه تفکر انتقادی، حل مسئله و فراشناخت در ٦ جلسه مورد آموزش

2- Learning Social Manners

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

قرار گرفتند. با توجه به اینکه طرح تحقیق پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود، ابزار اندازه‌گیری یادگیری خود راهبر (مقیاس فیشر و همکاران، ۲۰۰۱) در دو نوبت قبل و بعد از آموزش تفکر انتقادی، حل مسئله و فراشناخت اجرا شد. داده‌های حاصل از پیش‌آزمون و پس‌آزمون با استفاده از تحلیل کوواریانس مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده تأثیر معنادار آموزش تفکر انتقادی، حل مسئله و فراشناخت بر میزان یادگیری خود راهبر کل و مؤلفه‌های آن (خود مدیریتی، رغبت برای یادگیری، خودکنترلی) بود. با توجه به تحلیل داده‌ها، آموزش تفکر انتقادی، حل مسئله و فراشناخت میزان یادگیری خود راهبر کل و میزان مؤلفه‌های آن (خود مدیریتی، رغبت برای یادگیری و خودکنترلی) را افزایش می‌دهد.

عشقی نیا (۱٤۰۰) در پژوهشی به بررسی ضرورت تحقیق و پژوهش در کلاس و مدرسه پرداخت نشان داد که ۸ درصد دانش‌آموزان و ۹۲ درصد معلمان گنجاندن مطالبی در مورد «روش‌های پژوهش در کتاب‌های درسی مختلف را» در افزایش فعالیت پژوهشی دانش‌آموزان مؤثر می‌دانند، ۹/۵ درصد دانش‌آموزان و ۸۱ درصد معلمان بعضی موضوعات را در تشویق دانش‌آموزان به پژوهش مؤثر می‌دانند، ۱۰ درصد دانش‌آموزان و ۸۰ درصد معلمان تأکید معلمان و کتب درسی بر آموزش «شیوه‌های نگارش علمی را در افزایش گرایش دانش‌آموزان به انجام تحقیق و پژوهش مؤثر می‌دانند، ۱۱درصد دانش‌آموزان و ۸۷ درصد معلمان فراگرفتن «روش استفاده از اینترنت و جستجو در سایت‌های علمی» را در تقویت کارهای پژوهشی دانش‌آموزان مؤثر می‌دانند.

گارسیا[1] (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی نقش آموزش‌های پژوهش محوری گروهی و انفرادی بر یادگیری آداب اجتماعی دانش‌آموزان شهر نروژ پرداخت و نشان داد که بین تأثیر دو روش آموزش پژوهش گروهی و آموزش پژوهش انفرادی بر یادگیری آداب اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بین آموزش‌های پژوهش محوری گروهی و انفرادی بر یادگیری آداب اجتماعی دانش‌آموزان تفاوت معناداری وجود ندارد.

بلیک[2] (۲۰۲٤) در پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله به شیوه گروهی بر ارتقای انگیزش پیشرفت تحصیلی و یادگیری دانش‌آموزان شهر لهستان پرداخت. تجزیه‌وتحلیل فرضیه‌ها نشان داد: ۱- آموزش مهارت حل مسئله بر ارتقای انگیزش پیشرفت مؤثر بوده است. ۲- آموزش مهارت حل مسئله بر یادگیری دانش‌آموزان مؤثر بوده است. بین اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله به شیوه گروهی و ارتقای انگیزش پیشرفت تحصیلی و یادگیری دانش‌آموزان برحسب جنسیت تفاوت معناداری وجود ندارد.

جنکینز[3] (۲۰۲٤) در پژوهشی به بررسی نقش مدارس و معلمان در تقویت و توسعه تفکر پژوهشی دانش‌آموزان شهر لوکزامبورگ پرداخت و نشان داد که ۸۱ درصد معلمان به پژوهش و تحقیق علاقه‌مند هستند، ۲درصد دانش‌آموزان و ۵۳ درصد معلمان پژوهش علمی انجام داده‌اند،۳ درصد دانش‌آموزان پژوهش و تحقیق را سخت و خیلی سخت می‌دانند. ٤ درصد دانش‌آموزان و ۳۲ درصد معلمان با روش‌های پژوهش و تحقیق آشنایی دارند ، ۷٦ درصد دانش‌آموزان و۸۵ درصد معلمان آگاهی دانش‌آموزان از مسائل اجتماعی و علمی روز را در گرایش آنان به پژوهش مؤثر می‌دانند، ٦ درصد دانش‌آموزان و ۷۹ درصد معلمان برگزاری همایش‌ها و مسابقات مقاله‌نویسی با موضوع‌های

[1]- Garcia
1- Blake
2- Jenkins

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

علمی و اجتماعی را در افزایش روحیه پژوهشگری دانش آموزان مؤثر می‌دانند، ۷ درصد دانش‌آموزان و ۸۷ درصد معلمان معرفی دانشمندان، کاشفان و مخترعان و کارهای آنان را در تقویت انگیز پژوهشی دانش‌آموزان مؤثر می‌دانند. بین تقویت و توسعه تفکر پژوهشی دانش‌آموزان از دیدگاه معلمان برحسب جنسیت تفاوت معناداری وجود ندارد.

روش پژوهش

در این تحقیق از روش شبه آزمایشی استفاده‌شده است که هر دو گروه تحت آموزش درس تفکر و پژوهش قرار گرفتند جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر در سال ۱۴۰۳ می‌باشد. بر اساس آمار رسمی امور اداری اداره کل آموزش‌وپرورش استان بوشهر، تعداد کل دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر برابر با ۴۵۰۰ نفر می‌باشد. برای این منظور از میان مدارس مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر برای انتخاب دانش‌آموزان به‌صورت تصادفی دو آموزشگاه (۴ آموزشگاه انتخاب شد آنگاه از آموزشگاه‌های منتخب ۴کلاس انتخاب و از هر کلاس تعداد ۱۰ نفر (۴ گروه ۱۰نفره در گروه آزمایش و گواه) به‌عنوان حجم نمونه از بین جامعه‌ی آماری انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه یادگیری آداب اجتماعی وایتزمن (۱۹۹۰) که ضریب پایایی آن ۸۶/ به‌دست‌آمده است. و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل کوواریانس یک‌طرفه و دوطرفه موردبررسی قرار گرفت.

فرضیه‌های تحقیق:

۱-آموزش درس تفکر و پژوهش بر همکاری دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر در عمل و پذیرش آداب تربیتی و اجتماعی مؤثر است.

۲-آموزش درس تفکر و پژوهش بر احترام به دیگران در عمل و پذیرش آداب تربیتی و اجتماعی مؤثر است.

۳- آموزش درس تفکر و پژوهش بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در عمل و پذیرش آداب تربیتی و اجتماعی مؤثر است

تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

شاخص‌های توصیفی مربوط به یادگیری آداب اجتماعی در آزمودنی‌های گروه کنترل و آزمایش به تفکیک مراحل پیش و پس‌آزمون در جدول شماره ۱ نشان داده‌شده است.

جدول (۱): شاخص‌های توصیفی مربوط به یادگیری آداب اجتماعی در آزمودنی‌ها به تفکیک مراحل پیش و پس‌آزمون

مراحل	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
گروه	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
گروه آزمایش	۳۶/۸	۳/۳۱	۵۸	۲/۵۹
گروه کنترل	۳۶/۲۵	۲/۳۱	۴۲/۵	۲/۳۵

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد که میانگین نمره یادگیری آداب اجتماعی در آزمودنی‌های گروه کنترل و هم‌چنین آزمایش در مرحله پس‌آزمون بیشتر از مرحله پیش‌آزمون می‌باشد اما میانگین نمره یادگیری آداب اجتماعی در مرحله پس‌آزمون در آزمودنی‌های گروه آزمایش بیشتر از گروه گواه می‌باشد.

جدول (۲): شاخص‌های توصیفی مربوط به ابعاد یادگیری آداب تربیتی و اجتماعی در آزمودنی‌های گروه آزمایش به تفکیک مراحل پیش و پس‌آزمون

مراحل	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
ابعاد یادگیری آداب تربیتی اجتماعی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
همکاری	۱٤/۷	۲	۲۱/۵۵	۱/۹۵
احترام به دیگران	٦/۵۵	۰/۸۸	۱۱	۱/۰۲
مسئولیت‌پذیری	۸/۲	۱/۵٤	۱٤/۳	۱/۲٦

جدول (۳): شاخص‌های توصیفی مربوط به ابعاد یادگیری آداب تربیتی و اجتماعی در آزمودنی‌های گروه کنترل به تفکیک مراحل پیش و پس‌آزمون

مراحل	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
ابعاد یادگیری آداب تربیتی اجتماعی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
همکاری	۱٤/۲۵	۱/٤٤	۱۵/۳۵	۱/۳۸
احترام به دیگران	٦/۷	۱/۰۳	۸/۳	۱/۰۳
مسئولیت‌پذیری	۸/۲۵	۱/۳۳	۱۰/۱۵	۱/۱۸

فرضیه ۱: آموزش درس تفکر و پژوهش بر آداب همکاری در دانش‌آموزان مؤثر است

جهت بررسی اثر مداخله آزمایشی، تحلیل کوواریانس دو متغیری روی نمره‌های پس‌آزمون، با کنترل نمره پیش‌آزمون‌های متغیر آداب همکاری با دیگران آزمودنی‌ها انجام گرفت.

جدول (٤): میانگین نمره و انحراف معیار آداب تربیتی و اجتماعی همکاری با دیگران به تفکیک گروه آزمایش و گواه در مرحله پس‌آزمون

متغیرها	گروه آزمایش			گروه گواه		
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تعداد	میانگین	انحراف معیار
آداب همکاری با دیگران	۲۰	۲۱/۵۵	۱/۹۵	۲۰	۱۵/۳۵	۱/۳۸

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

بر اساس دادهای جدول فوق می‌توان گفت که میانگین نمره متغیر یادگیری آداب همکاری با دیگران در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون بیشتر از گروه کنترل می‌باشد.

جدول (۵): نتایج تحلیل کوواریانس یک‌طرفه اثر آموزش درس تفکر و پژوهش بر آداب همکاری با دیگران

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی‌داری	مجذور اتا
پیش‌آزمون	۷/۰۳	۱	۷/۰۳	۲/۵۳	۰/۱۲	۰/۰٦٤
گروه	۳٦٤/٤۱	۱	۳٦٤/٤۱	۱۳۱/۵۸	۰/۰۰۰۱	۰/۷۸۱
خطا	۱۰۲/٤۷	۳۷	۲/۷٦	–	–	–
کل	۱٤۱۱۰	٤۰	–	–	–	–

بر اساس نتایج تحلیل کوواریانس یک‌طرفه مندرج در جدول فوق می‌توان گفت که پس از کنترل اثر پیش‌آزمون بر یادگیری آداب همکاری با دیگران به روش تحلیل کواریانس ، F محاسبه‌شده برای گروه‌های آزمایش و گواه برابر با ۱۳۱/۵۸ در سطح(P<۰/۰۰۰۱) معنادار است .بنابراین، می‌توان گفت که آموزش درس تفکر و پژوهش موجب ارتقاء یادگیری آداب همکاری با دیگران در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه می‌شود. با توجه به مقدار مجذور اتا می‌توان گفت که میزان تأثیر آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب همکاری با دیگران برابر با ۰/۷۸۱ است به این معنا که درس تفکر و پژوهش ۷۸/۱ درصد از واریانس متغیر یادگیری آداب همکاری با دیگران را تبیین می‌نماید.

فرضیه ۲: آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب احترام به دیگران مؤثر است.

جدول (٦) میانگین نمره و انحراف معیار آداب احترام به دیگران به تفکیک گروه آزمایش و گواه در مرحله پس‌آزمون

متغیرها	گروه آزمایش			گروه گواه		
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تعداد	میانگین	انحراف معیار
یادگیری آداب احترام به دیگران	۲۰	۱۱	۱/۰۲	۲۰	۸/۳	۱/۰۳

جدول(۷): نتایج تحلیل کوواریانس یک‌طرفه اثر آموزش درس تفکر و پژوهش بر آداب احترام به دیگران

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی‌داری	مجذور اتا
پیش‌آزمون	۰/۰٤۱	۱	۰/۰٤۱	۰/۰۳۸	۰/۸٤۷	۰/۰۰۱
گروه	۷۲/۱٦	۱	۷۲/۱٦	٦٦/٤۸	۰/۰۰۰۱	۰/٦٤۲
خطا	٤۰/۱۵	۳۷	۱/۰۸	–	–	–

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

کل	۳۸۳۸	٤٠	-	-	-	-

نتایج تحلیل کوواریانس دو متغیری یک‌طرفه مندرج در جدول فوق نشان می‌دهد که پس از کنترل اثر پیش‌آزمون بر یادگیری آداب احترام به دیگران آزمودنی‌ها به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه‌شده برای گروه‌های آزمایش و گواه برابر با ٦٦/٤٨ در سطح(P<۰/۰۰۰۱) معنادار است. بنابراین، می‌توان گفت که آموزش درس تفکر و پژوهش موجب بهبود یادگیری آداب احترام به دیگران در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه می‌شود. با توجه به مقدار مجذور اتا می‌توان گفت که میزان تأثیر آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب احترام به دیگران آزمودنی‌ها برابر با ۰/٦٤٢ است به این معنا که آموزش درس تفکر و پژوهش ٦٤/٢ درصد از واریانس متغیر یادگیری آداب احترام به دیگران را تبیین می‌نماید.

فرضیه ۳: آموزش درس تفکر و پژوهش بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان مؤثر است.

جدول (۸): میانگین نمره و انحراف معیار مسئولیت‌پذیری به تفکیک گروه آزمایش و گواه در مرحله پس‌آزمون

متغیرها	گروه آزمایش			گروه گواه		
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مسئولیت‌پذیری	۲۰	۱٤/۳	۱/۲٦	۲۰	۱۰/۱۵	۱/۱۸

جدول(۹): نتایج تحلیل کوواریانس یک‌طرفه اثر آموزش درس تفکر و پژوهش بر مسئولیت‌پذیری

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی‌داری	مجذور اتا
پیش‌آزمون	۵/٦۱	۱	۵/٦۱	٤/۰٦	۰/۰۵۱	۰/۰۹۹
گروه	۱۷۳/۲۷	۱	۱۷۳/۲۷	۱۲۵/۳۷	۰/۰۰۰۱	۰/۷۷۲
خطا	۵۱/۱۳	۳۷	۱/۳۸	-	-	-
کل	٦۲۰۷	٤۰	-	-	-	-

بر اساس نتایج تحلیل کوواریانس یک‌طرفه مندرج در جدول فوق می‌توان گفت که پس از کنترل اثر پیش‌آزمون بر یادگیری مسئولیت‌پذیری آزمودنی‌ها به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه‌شده برای گروه‌های آزمایش و گواه برابر با ۱۲۵/۳۷ در سطح(P<۰/۰۰۰۱) معنادار است. بنابراین، می‌توان گفت که آموزش درس تفکر و پژوهش موجب ارتقاء یادگیری مسئولیت‌پذیری در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه می‌شود. با توجه به مقدار مجذور اتا می‌توان گفت که میزان تأثیر آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری مسئولیت‌پذیری برابر با ۰/۷۷۲ است به این معنا که درس تفکر و پژوهش ۷۷/۲ درصد از واریانس متغیر یادگیری مسئولیت‌پذیری را تبیین می‌نماید.

بحث و نتیجه‌گیری

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

مطالعه حاضر که به‌منظور بررسی اثربخشی آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان بوشهر انجام‌شده است، نتایج نشان داد که درس تفکر و پژوهش بر همکاری در دانش‌آموزان مؤثر است، با توجه به مقدار مجذور اتا می‌توان گفت که میزان تأثیر آموزش درس تفکر و پژوهش بر یادگیری آداب همکاری با دیگران برابر با ۰/۷۸۱ است به این معنا که درس تفکر و پژوهش ۷۸/۱ درصد از واریانس متغیر یادگیری آداب همکاری با دیگران را تبیین می‌نماید.

ایجاد شرایط و امکاناتی که رشد خلاقیت‌ها و ارتقای دانش و توانایی دانش‌آموزان را به‌تناسب استعدادهای آنان فراهم نماید یکی از اهداف اساسی آموزش‌وپرورش است. تحقق این هدف با توجه به تفاوت توانمندی‌های دانش‌آموزان و نیز کثرت جمعیت دانش‌آموزی مستلزم دسترسی به منابع و امکانات مناسب است، ولی محدودیت‌های موجود عمدتاً انجام برنامه‌های مبتنی بر گستره استعدادها و تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان را با مشکل مواجه می‌سازد. لذا ایجاد زمینه‌هایی بـرای افـراد علاقه‌مند و مستعدی که باروحیه تحقیق و پژوهش در تعمیق و گسترش آموخته‌های خود اهتمام دارند امری ضروری به نظر می‌رسد. آداب اجتماعی، ازجمله قواعد جدیدتر جامعه هستند که پایبندی به آن‌ها اساسی تلقی می‌شود. درواقع آن‌ها جنبه اجباری دارند و ضمانت اجرایی‌شان نیز بازتابه‌ای هیجانی فراتر از معمول دارد، بدین خاطر مدیران، معلمان و مسئولین ذی‌ربط باید به مقوله درس تفکر و پژوهش توجه جامع‌تر و صحیح‌تری داشته باشند تا موجب ارتقای یادگیری آداب همکاری دانش‌آموزان گردد.

و همچنین نتایج به‌دست‌آمده از مؤثر بودن درس تفکر و پژوهش بر احترام ، می‌توان اظهار داشت که اهمیت تفکر و تعقل در زندگی انسان تا بدان جاست که از آن به‌عنوان وجه تمایز اصلی آدمی و سایر موجودات نام می‌برند. درواقع آنچه انسان را از سایر جانداران متمایز می‌سازد توانائی شگرف قدرت تفکر و تعقل اوست. تفکر جریانی است که طی آن معلومات خود را به نحوی مناسب در کنار هم قرار می‌دهیم تا بتوانیم به یک نتیجه‌ی جدید برسیم. بهر انسانی برای خود احترامی قائل است. زمانی که به عقاید، کارها و سلیقه‌های افراد در حد و محدوده خودشان احترام بگذاریم و سعی نکنیم همیشه در پی رد کردن آن‌ها برآییم دیگران ما را به رسمیت می‌شناسند چراکه افراد عادتاً باکسی که به آنان احترام بگذارند و نسبت به ایشان ابراز توجه و قدردانی کنند انس و الفت می‌گیرند، پس برای جلب مردم آنچه می‌خواهند باید به آنان بخشید. پژوهش عبارت است از تجزیه‌وتحلیل و ثبت عینی و سیستماتیک مشاهدات کنترل‌شده که ممکن است به پرورانیدن قوانین کلی، اصول و یا نظریه‌هایی بیانجامد و به پیش‌بینی و یا احتمالاً کنترل نهایی رویدادها منتج شود، بدین خاطر مدیران، معلمان و مسئولین ذی‌ربط باید به مقوله درس تفکر و پژوهش توجه عملی و کامل‌تری داشته باشند تا موجب ارتقای یادگیری آداب احترام به دیگران گردد که با تحقیقات به‌دست‌آمده از نادی (۱۳۹۰) و بلیک (۲۰۱٤) همسو می‌باشد. و همچنین نتایج به‌دست‌آمده از درس تفکر و پژوهش بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان، می‌توان گفت فکر عبارت است از حرکت ذهن به‌سوی امور و مقدمات معلوم و سپس حرکت از آن امور معلوم به‌سوی کشف مقصود. اعتقاد به اینکه پژوهش می‌تواند بسیاری از مسائل را حل کند یا آن‌ها را کاهش دهد در میان مسئولان چندان قوی نیست و هنوز بسیاری از دست‌اندرکاران طعم شیرین استفاده از نتایج تحقیق را نچشیده‌اند. مسئولیت‌پذیر بودن باعث انجام بهتر و صحیح‌تر کارها و پروژه‌ها می‌گردد. اشخاص مسئولیت‌پذیر به علت پاسخگو بودن قابل‌اعتمادترند و جلب اعتماد دیگر آن‌یکی از زمینه‌های مهم پیشرفت است. مسئولیت‌پذیری همراه با قبول مسئولیت‌های بزرگ‌تر عاملی مهم جهت تسریع روند پیشرفت‌های فردی و اجتماعی است. این ویژگی

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

در هر حرفه یا شغلی بر میزان اعتبار اجتماعی شخص می‌افزاید. احساس ارزشمند بودن و عزت‌نفس از نتایج دیگر آن است. اینان به دلیل اعتباری که در جامعه کسب می‌کنند برجسته‌تر هستند و به بدین ترتیب ترقی و پیشرفت را نصیب خود و جامعه می‌کنند، بدین خاطر مدیران، معلمان و مسئولین ذی‌ربط باید به مقوله درس تفکر و پژوهش توجه عملی و کامل‌تری داشته باشند تا موجب مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان گردد. که با تحقیقات عشقی نیا (۱۳۹۰) و گارسیا (۲۰۱۳) همسو می‌باشد.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

منابع

افضل نیا، محمدرضا.، (۱۳۸۹)، طراحی و آشنایی با مراکز مواد و منابع یادگیری. تهران، سمت.

بارانی، بیژن (۱۳۸۹)، بررسی موانع نهادینه کردن فرهنگ پژوهش در فرآیند یاددهی و یادگیری در دوره تحصیلی ابتدایی، مجله علمی پژوهشی خلاقیت دانشگاه آزاد اسلامی، شماره ۳۱، ص ۳٤.

خوشکام، زهرا.، (۱۳۸۷)، بررسی اثربخشی آموزش شیوه حل مسئله گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان آسیب‌دیده بینایی مرکز ابا بصیر اصفهان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان

زارعی، حیدر علی، میر هاشمی مالک، شریفی حسن پاشا.، (۱۳۹۱)، ارتباط سبک‌های تفکر با سازگاری تحصیلی در دانشجویان پرستاری، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ، شماره ۱۲٦، دوره ۱۲۰، ص ۱۰۰.

سروقد، سیروس، رضایی، آذرمیدخت، معصومی، فائزه.، (۱۳۸۹)، بررسی رابطه بین سبک‌های تفکر و خودکارآمدی جوانان دختر و پسر (دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی) شیراز، نشریه جامعه‌شناسی زنان (زن و جامعه)، دوره ۱، شماره ٤، ص ۱۳۵.

سعید، نسیم، مهرابی، مانوش، (۱۳۹۲)، اثربخشی آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی بر تقویت این راهبردها، آمادگی یادگیری خود راهبر و خودکارامدی دانشجویان، اثربخشی آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی، دوره ٤، شماره ۳

سلطانی، سعید.، (۱۳۹۰)، بررسی عوامل مؤثر در پژوهش محوری از دیدگاه دانش‌آموزان و دبیران مقطع متوسطه شهر تنکابن، ماهنامه آموزشی و پژوهشی تکنولوژی آموزشی، دوره ۱۲، شماره ۹، ص ٥٦.

شریعتمداری، علی.، (۱۳۸۹)، جامعه و تعلیم و تربیت، تهران: نشر امیرکبیر

شکوهی، غلامحسین.، (۱۳۸۷)، تعلیم و تربیت و مراحل آن ، مشهد: نشر آستان قدس رضوی.

عشقی نیا، ملیحه.، (۱۳۹۰)، ضرورت تحقیق و پژوهش در کلاس و مدرسه، ماهنامه رشد معلم، شماره ٤٥، ص ٦٧.

قاسمی پویا، اقبال.، (۱۳۸۹)، راهنمای معلم پژوهنده، تهران: نشر صدر.

کاظمی، مجید.، (۱۳۹۲)، عوامل مؤثر بر رشد پژوهشی دانش‌آموزان از دیدگاه دانش‌آموزان و معلمان پژوهش سراها شهر تهران. مجله پیک نور، دوره ۲۳، شماره ۲۲، ص ٤٥

کرمی آزاد، اکبر.، (۱۳۹۱)، بررسی سهم خلاقیت و مؤلفه‌های آن در پیش‌بینی تفکر انتقادی و شادکامی دانش‌آموزان پسر پایه سوم راهنمایی شهرستان قدس در سال تحصیلی ۱۳۹۱/۹۲، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۳۱، دوره ۱۲۳، ص ۵۰.

ملکی، بهرام، (۱۳۸٤) ، تأثیر آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی برافزایش یادگیری و یادآوری متون درسی مختلف، تازه‌های علوم شناختی، سال ۷، ش۳

مهدوی کنی، سعید.، (۱۳۸٦)، مفهوم سبک زندگی و گستره‌ی آن در علوم اجتماعی، فصلنامه‌ی تحقیقات فرهنگی، شماره اول، ص ۷۷.

مهر محمدی، محمود.، (۱۳۸۷)، برنامه درسی ، نظرگاه‌ها ، رویکردها و چشم‌اندازها. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

نادی، محمدعلی، گردان شکن، مریم، گل پرور، محسن.، (۱۳۹۰)، بررسی تأثیر آموزش مؤلفه‌های تفکر انتقادی، حل مسئله و فراشناخت بر یادگیری خود راهبر در دانشجویان، نشریه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی- برنامه‌ریزی درسی)، دوره ۸، شماره ۲۹، ص ۵۳.

Blake, Velury ,(2014), The effectiveness of group problem solving skills training to promote academic achievement and student learning in Poland .” Journal of Accounting and Public Policy, Vol. 25, No. 1, Pp. 71-90

Garcia , lobart, (2013), Evaluate the effectiveness of collaborative research on students' learning skills in Norway. Journal of instructional Psychology

Gay, Lors, (2011), Educational Research , Macmillan , Mutual Relationships, and Predictive Effects, Zeitschrift für PädagogischePsychologie, 21 (3/4), 241–250.

Jenkins ,Sternberg, (2014), The Role of schools and teachers in promoting the development of students' thinking in Luxembourg ,Journal of CareerAssessment, 8, 303-313.

Soudsavad , ben, (2012), The Role of Education in the research of students in schools in Cyprus. Journal of Empowerment in Organization. Vol: 5, Issue 3 .pp. 150.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]

فصلنامه رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت

شماره ۳۸،
دوره هجدهم،
سال ششم،
تابستان ۱۴۰۴
صص ۱-۱۶

The Effectiveness of Thought and Research-Based Instruction on the Learning of Educational and Social Etiquette among Female High School Students in Bushehr County

Fereshteh Razmjou[1]

Abstract

The aim of the present study is to assess the effectiveness of thought and research-based instruction on the learning of educational and social etiquette among female high school students in Bushehr County. Thinking is a process through which we appropriately organize our knowledge to reach a new conclusion. In other words, thinking encourages us to deeply examine matters to derive desirable and rational outcomes. The research method employed is quasi-experimental. The statistical population of this study comprises all female high school students in Bushehr County, totaling 4,200 individuals. The sample size for this research includes 40 participants, obtained through multi-stage cluster sampling. The data collection tool used in this study is the Weissman Social Etiquette Learning Questionnaire (1990). The results indicate that instruction in the thought and research course enhances the learning of cooperation with others among the experimental group compared to the control group. Additionally, instruction in the thought and research course improves the learning of respect for others among the experimental group relative to the control group. Furthermore, instruction in the thought and research course promotes the learning of responsibility among the experimental group compared to the control group.

Keywords: Thought and Research Course, Learning of Educational and Social Etiquette, Female High School Students in Bushehr.

[1] Corresponding Author: Secondary School Teacher, Bandar Rig Education Department.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-09-19]